C A P U T IX.

Idem *Epiſcopo* a *Helienſi*.

PAſtoralis officii diligentia : (Quære ſupra de reſcriptis , de officio ; & poteſtate judicis delegati.) Præterea quæſiviſti (cum *b* auctoritate Dionyſii fuerint parochiæ limitatæ) quatenus ſingularum parochiarum proventus in uſus Eccleſiæ cederent neceſſarios , & ſtipendia miniſtrorum , ſi Epiſcopo liceat ſine auctoritate Summi Pontificis, vel ſaltem ſine ſui Capituli voluntate , viris religioſis conferre obventiones alicujus parochialis Eccleſiæ , ſuſtentatione vicarii reſervata . Et cum Lateranenſis Concilii ſtatuta prohibeant Eccleſiis novam imponi, vel augeri veterem *c* penſionem , poſtulas edoceri , an Epiſcopus valeat Religionis conſentiente Patrono , totam Eccleſiam , vel de novo conferre aliquam portionem . Ad quod breviter reſpondemus , quod ſalva conſtitutione canonica de concedendis piis locis *d* quinquageſima portione , neque primum, neque ſecundum potuit facere Epiſcopus (niſi de licentia Rom. Pontif.) præter Capituli ſui *e* voluntatem.

N O T Æ.

1 a HElienſi.) Ita legitur in 3. collectione , *ſub hoc titul. cap. ult.* quam inſcriptionem expoſui *in c. paſtoralis , de reſcriptis.*

b *Auctoritate Dionyſii.*) Relata *in cap.* 1. 13. *q.* 2. ibi : *Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus , parochias, & cæmeteria eis diviſimus , & unicuique jus proprium habere ſtatuimus .* Quamvis enim Evariſtus parochias primus diviſiſſet, ac ſingulos certos clericos intitulaſſet, ipſaſque Eccleſias titulos appellaſſet ; tamen quia Valeriani perſecutio presbyteris a ſuis titulis ejectis, ſalubrem hanc inſtitutionem ſuſtulerat , reſtituit eam Dionyſius pace Eccleſiæ data: inde factum eſt , ut plures primum parochiarum diviſorem illum conſtituant, alii vero Evariſtum, ut docent Severinus Bin. *in not. ad ep. Evariſti* ; Lantdm. *l.* 2. *de veteri monach. cap.* 70. Ciron. *ad titulum de clericis non reſid.* Fileſacus *de orig. paræc. capit.* 4. P. Gregor. *l.* 1. *partit. tit.* 23. *cap.* 28. Balboa *in cap. omnis, de pœnit. & remiſ.*

2 c *Penſionem.*) *Cap. prohibemus*, ubi dicemus, *de cenſ.*

d *Quinquageſima.*) De qua agemus *in c. Apoſt. de donat.*

e *Sui voluntatem.*) Et ita certum eſt Epiſcopum non poſſe unire Eccleſiam alicui monaſterio , irrequiſito Capitulo , *c. conſultationibus*, *c. paſtoralis , de donat.* nec contrarium probatur *in c.* 2. *de reb. Eccleſ. in* 5. *compil.* ibi ; " Poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri, utrum tibi quaſdam decimas , quas quidam anteceſſores tui pro quibuſdam villis Religioſis conceſſere quibuſdam, auctoritate tibi liceat propria revocare? Ad quod tibi duximus breviter reſpondendum , quod ſi conceſſionem talem contra canones in Eccleſiæ tuæ præjudicium videris attentatum, ipſam debes auctoritate ſuperioris legitime revocare. „ Nam ſupponendum eſt , in ea ſpecie cum conſenſu, & conſilio Capituli Epiſcopum decimas conceſſiſſe, ſed in præjudicium Eccleſiæ , quo caſu talis conceſſio revocari valet. Accedente igitur Capituli conſenſu , poteſt Epiſcopus unire Eccleſiam loco religioſo, *c. ſi Epiſcopos* , 12. *q.* 2. ibi; " Hoc de conſenſu Concilii ſui habeat licentiam faciendi. „ Et *Clem.* 2. *de rebus Eccleſiæ* , ibi ; " Conſentiente Capitulo uniatur , aut religioſo loco donetur. „ Docent Th. Sanch. 2. *p. ſummæ*, *l.* 7. *c.* 29. *n.* 148. Barboſa *de dign. c.* 42. Garcia *de beneſ. p.* 12. *c.* 2. P. Greg. *eod. tr. cap.* 13. *ad fin.* Cironius *ad tit. de don.* Et ſi Eccleſia habet patronum, poteſt Epiſcopus cum ejus conſenſu illam religioſo loco unire, *c. un. de jure patron. in* 6. *c. paſtoralis , de donat.* ubi docetur Epiſcopum conferentem Eccleſiam loco religioſo ex conſenſu patroni, conferre jus, quod in illam Eccleſiam habebat; patronum autem jus ſuum patronatus. Quod ſi opponatur textus *in c. illud*, *de jurepatron.* ubi laicus intulerat Eccleſiam vacantem loco religioſo , & deciditur collationem eſſe irritam , tum quia ſine auctoritate Epiſcopi facta eſt : tum quia erat Eccleſiæ nondum vacantis . Reſpondetur laicum illum conferre intendiſſe Eccleſiam illam nondum vacantem , ut ex tunc valeret collatio in præjudicium Rectoris legitime poſſidentis ; alias ſi conferre voluiſſet abſque ejus præjudicio, ut a tempore vacationis frueretur illa locus religioſus, valeret utique conceſſio cum conſenſu Epiſcopi facta , ut docent ibi Abbas *numer.* 7. Hoſtienſis, & alii.

C A P U T X.

a Honorius III. *Archiepiſcopo Senon. & ejus ſuffraganeis.*

ET ſi membra corporis Chriſti: *Et infra*: Provinciæ Senon. Capitula Cathedralia ſuam ad nos querimoniam tranſmiſerunt , quod Archiep. Senon, & ſuffraganei ejus procuratores ipſorum nuper ad *b* provinciale Concilium convocatos , ad tractatum eorum admittere noluerunt , licet nonnulla ſoleant in hujuſmodi tractari Conciliis , quæ ad ipſa noſcuntur Capitula pertinere: quare noſtram audientiam appellarunt . Sane nos auditis , quæ ipſorum nuntii ſuper his proponere voluerunt , & intellectis nihilominus litteris, quas nobis ſuper eodem curaſtis negotio deſtinare : tractatu exinde cum fratribus noſtris habito diligenter , & utique nobis , & eiſdem fratribus noſtris concorditer viſum fuit , ut ipſa Capitula ad hujuſmodi Concilia invitari debeant , & eorum nuntii ad tractatus admitti , maxime ſuper illis , quæ ipſa contingere Capitula dignoſcuntur.

N O T Æ.

1 a HOnorius III.) In ſexta collectione legitur *Innocent. III.* ſed male, cum textus iſte ſit Honorii III. in cujus compilatione, *ſub h. t. c.* 1. reperitur prout hic tranſcribitur. De Petro Corbolio Senonenſi Archiep. & ea Eccleſia nonnulla notavi *in c.* 6. *de conſt.*

b *Provinciale Concilium.*) Quod, quando, & quomodo ſit celebrandum, exponemus *in c. ſicut olim , de accuſ.*

COMMENTARIUM.

2 COnſtitutio hæc adeo ſingularis eſt, ut vix in jure expreſſum reperiatur , an evocanda ſint Capitula ſuffraganea ad Concilium provinciale, ut in eo procuratores ſuffragium habeant, cum nuſquam, vel raro eos Conciliis adfuiſſe legamus, niſi in aliquibus Conciliis noſtræ Hiſpaniæ, præcipueque provinciæ Tarraconenſis, ubi procuratores ipſarum Eccleſiarum poſt Abbates ſubſcribunt; & Capitula ipſa evocata fuiſſe ad reſpondendum ſuper negotiis, & rebus Eccleſiæ, liquet *ex c. grave , de præb. cân.* 13. *Conc. Tarr.* 1. ibi : " Epiſtolam non ſolum e Cathedralis Eccleſiæ presbyteris , verum etiam de diœceſanis ad Concilium trahant. „ Rationem hujus evocationis reddit Joannes Patriarcha Alex. anno 1331. in Concil. Tarracon. his verbis: " Quia aliter honos Eccleſiæ Metropolitanæ, & Concilii minuitur , & auctoritas Concilii, quæ in multis conſiſtit, potius quam paucis , ſubtrahitur circa ea, quæ in ipſis Conciliis tractanda ſunt. „ Accedit, quod cum Concilia pro exceſſibus corrigendis, & pravis moribus reformandis omnium clericorum convocentur, *d. c. ſicut de accuſ.* ideo Capitula ſuffraganea vocanda ſunt, *c. de eulogiis*, 18. *d.* quod & expreſſit Synodus Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de ref. c.* 2. Deinde, nam ſi in Conciliis generalibus prædicta Capitula vocantur , ut conſtat ex actione 1. Concil. Chalced. in epiſtola Imperatoris ad Dioſcorum, ubi prohibetur Epiſcopis , ne eoſdem mittant procuratores , qui conſtituti ſunt a Capitulis: quanto magis ad Concilia provincialia vocari debent. Sed hoc jus ita obſervatum paulatim ſublatum fuit, ita ut jam pluribus retro ſæculis Capitula ad Concilia provincialia non vocentur , etſi Abbates jus baculi , & mitræ habentes evocentur , ut notavit Cironius *in notis ad hunc textum.*

TITU-

T I T U L U S XI.

De his, quæ fiunt a majori parte Capituli.

C A P U T P R I M U M.

Ex Concilio a *Lateran.*

CUM in cunctis Eccleſiis , quod pluribus , & ſanioribus fratribus viſum fuerit, incunctanter debeat obſervari, grave nimis eſt, & reprehenſione digniſſimum, quod per quaſdam Eccleſias pauci quandoque, non tam de ratione, quam de propria voluntate ordinationem multorum impediunt, & ordinationem eccleſiaſticam procedere non permittunt. Quocirca præſenti decreto ſtatuimus , ut niſi a paucioribus , & *b* inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit, & oſtenſum, appellatione remota prævaleat ſemper, & ſuum conſequatur effectum, quod a majori, & ſaniori parte Concilii fuerit conſtitutum. Nec conſtitutionem noſtram impediat, ſi forte aliquis ad ſervandam Eccleſiæ conſuetudinem ſe juramento dicit eſſe aſtrictum ; non enim dicenda ſunt juramenta, ſed potius *c* perjuria , quæ contra eccleſiaſticam utilitatem , & ſanctorum Patrum inſtituta veniunt. Si quis autem hujuſmodi conſuetudines, quæ nec ratione *d* juvantur; nec ſacris congruunt inſtitutis , jurare præſumpſerit, donec condignam egerit pœnitentiam, a perceptione Dominici Corporis exiſtat alienus.

N O T Æ.

1 a LAteran.) Ita etiam legitur in prima collectione, *ſub hoc tit. c. un.* & in Concilio Later. generali celebrato ſub Alexandro III. *can.* 16. ubi reperitur textus hic.

b *Inferioribus.*) Inferiores Canonici dicuntur ad differentiam majorum, ut notavi *in c. dilecto, de offic. Archid.*

c *Perjuria.*) Ut ſæpius probavi *in tit. de jurejur.*

d *Ratione juvantur.*) Niſi a Sede Apoſtolica confirmata ſint, ut *in cap... hoc tit. in* 2. *collect.* ibi : „ Secundæ quæſtionis nodum auctoritate duximus Lateran. Concilii reſolvendum , ut niſi videlicet de aliquo, vel de aliquibus ab inferioribus irrationabile aliquid objici , & probari contigerit , prævaleat ſemper, & obtineat debitum, remoto appellationis obſtaculo, firmamentum, quod a majori , & ſaniori parte Concilii fuerit conſtitutum, niſi antiqua Eccleſiæ hactenus obſervata , & Apoſtolicæ Sedis Auctoritate confirmata conſuetudo aliud ſuaſerit obſervandum. „

COMMENTARIUM.

2 Concluſio probatur, & traditur. EX præſenti canone talis deducitur aſſertio: „ In Capitulis, & Collegiis prævalet, quod fit a majori, & ſaniori parte, niſi minor rationabiliter contradicat. „ Probant eam textus *in c. de quibus* 3. 29. *d. c. in ordinatione* 14. 61. *d. c. Eccleſia* 57. *c. cum nobis*, *§. nos ergo*, *c. quia propter* 42. *de elect. c. prudentiam* 21. *de offic. deleg. c.* 3. *de jurepatron.* Innocent. III. *l.* 1. *ep.* apud Sirletum, *fol.* 221. ibi : „ Cum nobis (licet immeritis) in ſpecula Sedis Ap. conſtitutis omnium Eccleſiarum ſit generalis cura commiſſa, nos attente convenit, ac ſolicite providere, ut per ſtudium noſtræ ſolicitudinis in ſtatu debito valeant conſervari. Et quoniam ubique præſentia corporali adeſſe non poſſumus, per Fratres, & Coepiſcopos noſtros, qui ſunt, in partem ſolicitudinis evocati , ad rectum ordinem reduci volumus , quæ in eis inordinate fuerint attentata , & in ſtatum congruum reformari , ut perſonæ conſtitutæ in eis ad Eccleſiaſtica obſequia proſequenda, juxta doctrinam canonicam divinæ ſervitutis cultibus vigilanter intendant, & cunctis recto progredientibus ordine Dominus, & propitiator noſter digne in miniſtrorum ſuorum operibus collaudetur. Nos igitur, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis precibus gratum concedimus aſſenſum, & ut in Eccleſia Sancti Stephani, in qua Pontificalis adminiſtrationis officium aſſumpſiſti ; & in Eccleſia Beati Frontonis, in qua curam geris Abbatis, ſuper correctione ordinis, & aliis eccleſiaſticis conſtitutionibus, cum majori parte Capituli, pro ut ipſis Eccleſiis expedierit, valeas ordinare, ſeu ſtatuere quod fuerit ſtatuendum; & corrigere corrigenda, liberam tibi , ſublato appellationis obſtaculo , auctoritate Apoſtolica tribuimus facultatem, niſi a paucioribus, juxta conſtituta Lateran. Concilii rationabile aliquid objectum fuerit, & oſtenſum. Nulli ergo, &c. „ *leg. cum judices* 2. *§. hoc autem* 4. *C. de jurejur. l. aliud* 160. *§.* 1. *Dig. de reg. jur. lege nulli* 3. *leg.* 4. 5. *&* 6. *quod cujuſque univerſ. l. quod major* 19. *ff. ad municip. l.* 3. *ff. de decretis ab ordin. leg. ubi* 19. *ff. de tutor. & curat. l. penult. & ult. C. de prædiis Curial. leg. ult. C. de vendend. rebus Curial. l.* 84. *&* 142. *C. Theodoſ. de Decur. leg.* 7. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Barboſa, & Garanna, idem Barboſa *voto* 47. *n.* 19. Cironius *ad tit. de elect.* Cujacius *hic* , Acunna *in d. c. in ordine* 14. Alciatus *de præſ. reg.* 1. *præſ.* 51. Petrus Herold. *l.* 2. *Pandect. tit.* 9. *c.* 15. Lambertinus *de jurepat. l.* 1. *c.* 3. *p.* 3. *art.* 8. Petrus Faber, & Gothofredus *in dict. l.* 160. *§.* 1.

3 Impugnatur tradita aſſertio. Sed pro dubitandi ratione ita argumentor; In ſententiis, vel ſimilibus juſtitiæ actibus non debet attendi major pars, quia ut ait Plinius *l.* 2. *ep.* 12. in ſententiis ferendis ſuffragia non numeranda, ſed ponderanda; nec ſemper majori numero eſt acquieſcendum, cujus judicium raro tutius, ac ſanius, *c. gratum, de poſtul. Præl.* & ſi aliqua pars Capituli præferenda eſt, maxime ea, quæ ex ſenioribus conſtat, quibus plurimum jura deferunt, cum prudentiores quam juvenes præſumantur; adeo, ut qui contrarium affirmare velit, probare non poſſit, niſi per quindecim teſtes *l. unicuique, C. de proximis ſacror. ſcrin. l.* 11. Maſcardus *de prob. volum.* 3. *concluſ.* 1295. *n.* 3. Tiraq. *in præf. de primog. n.* 153. Franciſcus Philelphus *l.* 36. *ep. ad Nicodemum*, ibi: „ Romani rerum domini Senatum a ſenibus nominarunt, quoniam intelligerent in ſenibus ſolis gravitatem eſſe , & prudentiam. „ Atque ideo majorem ſenibus auctoritatem eſſe dixit Quintilianus *l.* 12. *inſtit. c.* 4. eo quod plura noſſe, & vidiſſe credantur. Igitur in Capitulis, & Collegiis non major pars reſpectu numeri, ſed reſpectu ſenium attendi debet.

Qua dubitandi ratione non obſtante, vera eſt præſens aſſertio , pro cujus expoſitione ſciendum eſt , Capitulum in jure noſtro ſæpius accipi pro parvo illo loco, in quo conveniunt clauſtrales, quo nomine etiam ipſa congregatio clauſtralium, ſeu Canonicorum dicitur Capitulum. In priori ſenſu accipitur *in Clement. ne in agro, de ſtatu monach.* Concilium Aquiſgran. *c.* 69. ibi : „ Mos inolevit, ut per monaſteria Deo devota legatur lectio in capitulo. „ Et *can.* 70. ibi ; „ Ut ad capitulum lectio tradatur; „ & aliis Conciliis congeſtis a Meurſio *in Gloſſario, verbo Capitulo*, Benedicto Ephteno *l.* 8. *diſquiſit. monaſt. tr.* 1. *diſquiſit.* 1. In ſecundo ſenſu pro ipſa congregatione , ſeu Canonicorum collegio accipitur in præſenti titulo, & antecedenti; & Capitulum tunc eſt univerſitas clericorum, quorum caput eſt Prælatus, & ipſi membra, *c. novit, hoc tit.* ſodales, ſeu ſocii ejuſdem collegii, *l. ult. ff. de collegiis :* non tamen omnes clerici unius Eccleſiæ faciunt Capitulum, *c. dilecta, de exceſſ. Præl.* ſed tantum ii, quibus Eccleſiæ legibus conceſſum eſt, ad exemplum collegiorum ſæcularium, quibus id conſtitutionibus, & Principum reſcriptis conceditur , quique communem habent actorem , ſeu ſyndicum, & arcam, *l.* 1. *ff. quod cujuſque univerſ. c. ſignificavit, de appell. d. c. dilecta*, ubi latius dicemus. Arca ſignum communitatis eſt, quia in ea obventiones, & redditus nummarii, quaſi in gazophylacio reconduntur, *l.* 15. *C. de ſuſcept. l.* 10. in qua etiam inſtrumenta, & tituli aſſervantur ; unde tituli arcales dicuntur *in l.* 6. *C. de exact. tribut. l.* 10. & cuſtodes ipſi Arcarii, *c.* 3. *Eſther*, D. Paulus *ad Romanos cap. ult.* Subſtantia ergo Capituli conſiſtit in ſigillo, ſyndico , arca , & negotio communi , ut probant Farinacius *in praxi crim. q.* 113. *n.* 227. Decianus *tract. crim. lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 22. 4 Capitulum quid.

Deinde ſciendum eſt , quæ ſit major pars Capituli ? Et multi docuerunt , majorem partem eam eſſe , quæ pluribus abundat ſuffragiis, cum major pars accedit , & concurrit in unam ſententiam, *c. ult. hoc tit. cap. quia ſuper, de elect.* exemplo Decurionum, *l. nominationum, C. de Decur. l.* 10. Alii majorem partem agnoſcunt , non ex numero perſonarum , ſed ex juſtiori , & ſaniori parte : quod æſtimandum non eſt ab his, qui ſuffragium dant, ſed a ſuperiore cauſæ cognitionem habente, *cap. Eccleſia, de elect. cap. concertationi, de appel. in* 6. Sed quia perdifficile eſt hoc modo agnoſcere, quæ ſit ſanior, & per conſequens major pars , habita ratione zeli ad zelum, & juſtitiæ ad juſtitiam; ideo regulariter major pars dicitur, quæ pluribus abundat ſuffragiis; ſententiæque quæ numerantur , non ponderantur, *c. fin. hoc tit.* Ut autem major pars agnoſcatur, ſingulorumque vota regulentur, tantum præſentes attenduntur ; quare dum negotium tractatur in Capitulo , ad minus duæ partes adeſſe debent *l. multi*, *l. plane*, *ff. quod cujuſque univerſ.* non quia exigatur , ut duæ partes idem decernant , ſed ut in decernendo adſint duæ partes , quæ faciunt Capitulum & Concilium publicum, *l. nominationes*, *C. de appel.* 5 Major pars quæ ſit?

His præjactis, ratio præſentis aſſertionis facile deprehenditur, quæ provenit ex eo, quia firmius eſt judicium plurimorum, *c. de quibus* 3. 70. *d.* nam cum fere impoſſibile ſit in negotiis omnes conſentire, *l.* 1. *§. ſi. cum l. ſequenti*, *ff. de acq. poſſeſſ.* & neceſſario ſufficiens eſſet aliqua pars, major juſte attenditur, ut conſiderat Grotius *de jure belli l.* 2. *c.* 5. *n.* 17. niſi ſpecialiter duæ partes ſuffragiorum petantur, ut *in l. nulli* 3. *ff. quod cujuſque univerſ.* nam tunc, quod lege , vel ſtatuto cautum eſt, attendi debet. Bobadilla *l.* 3. *polit. c.* 8. *n.* 53. Molina *l.* 2. *de primog. c.* 4. *n.* 58. Unde in Senatuſconſultis, apud Romanos majoris partis probabatur conſenſus , neque quam prudentes, ſed quam multi idem cenſuiſſent attendebatur. Symmachus *l.* 4. *epiſt.* 37. *Lex Curiæ eſt , ut majoris partis numeri anteſtet auctoritas.* Quare Senator quilibet poterat Conſulem , vel quemcumque alium Magiſtratum, qui Senatum habebat, admonere, ut antequam Senatuſconſultum proferretur, Senatum 6 Traditur ratio decidendi.

I nume-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.R.L.

numeraret, alioquin Senatusconſulto interdicebat. Feſtus Pomp. *l. 12.* „ Numerat Senatum, qui Senator ait Conſuli, cum impedimento vult eſſe, quominus faciat Senatuſconſultum; poſtulatque ut aut res, quæ afferuntur dividantur, aut ſinguli conſulantur, aut ſi tot non ſint Senatores, quot numero, liceat præſcribi Senatuſconſultum. „ Reſpexit huc Cicero *l. 5. ep. ad Atticum: Cauſale, aut numera.* Et Cælius *l. 8. epiſt. famil.* ad eundem Ciceronem: „ Cum poſſet rem impedire, ſic ut numeraretur, poſtularet, tacuit. „ Apud Dionyſium Halicarn. *l. 16. hiſt.* Lucius Cornelius poſtulat, *Numerari ſententias.* M. Fab. Quintilianus *declam. 365.* „ De vi ſeptem judicent, quod major pars judicum ſtatuerit, reus patiatur: duo ignominiam ſtatuerunt, duo exilium, tres mortem, petitur ad mortem. „ Hæc quidem epigraphe controverſiæ, ſequitur deinde: „ Ego exiſtimo majorem partem eſſe, in qua plures idem ſentiunt, eandem pœnam pronunciant, in eadem verba jurant. „ Ne qua autem ambiguitas ſuboriatur, diſertis verbis explicat, quinam ſit ille major numerus; „ Partem intelligimus eodem numero applicatam, quemadmodum ſententia conjunctam. „ Sed quis L. Senecæ aurea verba prætermiſerit huc ſpectantia, *l. de vita beata, c. 2.* „ Cum de vita beata agitur, non eſt, quod mihi illud diſceſſionum more reſpondeas, Hæc pars major eſſe videtur; ideo enim pejor eſt. Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant. „ Appoſite, & cum judicio alium ejuſdem Senecæ locum annotavit I. Lipſius: „ Quid præſtat Philoſophia? ut malis tibi placere, quam populo: ut exiſtimes judicia, non ut numeres. „ Imperitia librariorum antea legerat, *Illud diſſenſionum more reſpondeas.* Primus Rodulphus genuinam lectionem animadvertit, & ex eo Eraſmus Roterodamus. Decretum Lateran. Concilii apud Guil. Neubrigenſem *de rebus Anglic. l. 3. c. 3.* „ Ex hoc tamen nullum canonicis inſtitutionibus, & aliis Eccleſiis præjudicium generetur, in quibus majoris, & ſanioris partis debet ſententia prævalere; quia quod in eis dubium venerit, ſuperioris judicio poterit diffiniri: in Romana vero Curia, & Eccleſia ſpeciale evenit aliquid, atque conſtituitur, quia non poteſt ad ſuperiorem recurſus haberi. „ Aurel. Prudent. *l. 1. in Symmachum, in fin.*

Servemus leges patrias, infirma minoris
Vox cedat numeri.

Facit Plin. *l. 2. ep. 12.* „ Numerantur, *inquit*, non ponderantur ſententiæ: nec aliud in publico conſilio fieri poteſt, in quo nihil eſt tam inæquale, quam æqualitas ipſa; nam cum ſit impar prudentia, par omnium jus eſt. Et *l. 6. ep. 13.* Singulis, *inquit*, re integra diſſentire fas eſt: peracta, quod pluribus placuit; a cunctis tuendum. „ Lex judiciaria, aut ejus fragmentum refertur *in ep. Cælii ad Ciceronem*, his verbis: „ Quod judicum major pars indicaſſet, id jus ratum eſto. „ Facit etiam, quod refertur ad univerſos, quod publice fit, & per majorem partem; *l. 160. ff. de reg. jur. d. l. quid major, ff. ad mun.* quod non ſolum in publicis negotiis, verum & in privatis contingit, ut in pluribus creditoribus id docetur *in l. 7. §. ult. l. 8. ff. de pact. l. ult. ff. qui bon. ced. poſſunt*, in pluribus tutoribus, *§. 1. Inſtit. de ſatiſd. tut.* in pluribus obſtetricibus ventrem inſpicientibus, Paulus *l. 2. ſent. tit. 4.* Recte ergo PP. Concilii Lateran. in præſenti ſtatuerunt, in negotiis eccleſiaſticis prævalere factum a majori parte Capituli, cum præſumatur pro pluralitate, niſi in aliqua parte ſtet auctoritas, *c. dudum, de elect. c. in præſentia, de teſt.* Petunt etiam PP. ut ſit eadem pars ſanior, ratione habita zeli ad zelum, meriti ad meritum: nam etſi major pars aliquid decernat, rationi tamen, vel pietati minime conſentiat, minor pars ſanior pro majori habetur, *c. fin. d. 9. c. Eccleſia 57. de elect.* quia major pars dicitur, non ſolum quæ eſt majoris numeri, ſed etiam quæ ſanioris judicii. Barboſa *de dign. c. 38. n. 9.* Sed cum ex hac cognitione ſanioris partis rixæ pluraque incommoda orirentur, jam hodie poſt Concil. Tridentinum *ſeſſ. 25. de reg. c. 6.* amplius non quæritur, quænam pars ſit ſanior: ſed tantum quæ major, vel minor ſit reſpectu numeri, ut notarunt Suar. *t. 4. de rel. tract. 8. l. 2. c. 5. n. 13.* Jul. Lavor. *de elect. tit. 4. c. 19. n. 89.* Tambur. *t. 1. de jure Abbat. diſp. 5. q. 6. n. 21.*

7 Diſſolvitur difficultas.

Nec obſtat dubitandi ratio ſupra expenſa; nam in præſenti abſolute non docetur, factum a majori parte prævalere, ſed factum a majori, & ſaniori: quare, ut cognoſcatur, quænam ſanior pars ſit, penſanda ſunt, & ponderanda ſuffragia, habito reſpectu ad ætatem, prudentiam & meritum: unde non contemnitur ſanior pars, ſed potius ſi ſit ſanior, præfertur: & non tanquam factum a majori, ſed a ſaniori parte obſervatur, licet in dubio major pars ſanior credatur, *c. prudentiam, de off. del.* Acunna *in d. c. in ordinatione*: notavi latius *in c. quia propter, de elect.*

8 Exponitur text. in c. cum cauſam de elect.

Adhuc ſupra traditæ aſſertioni opponi poteſt text. *in c. cum cauſam, de elect.* ubi refertur, Canonicos Eccleſiæ Lucanenſis privilegium ab Apoſtolica Sede impetraſſe, ut nullus præponeretur in Priorem, niſi de communi conſenſu fratrum, aut electus a majori, & ſaniori parte Capituli. Quem textum ita expendo: Si regulariter factum a majori, & ſaniori parte Capituli prævalet, ad quid privilegium illud impetratum fuit, cum fruſtra precibus impetretur, quod jure communi conceditur? Cui difficultati reſpondendum eſt ex notatis in eo textu, & per Cironium *in c. 3. de elect. in 5. compil.* privilegium in ea ſpecie neceſſarium non fuiſſe, quia tam jure communi id cautum erat; ſed quia magis timetur, quod ſingulariter cavetur, aut promittitur, ut contingit in caſtitate a clericis voto promiſſa: *c. quamquam, 23. d.* in obedientia juramento firmata, *c. in omnibus, de conſec. d. 5.* ideo in eo textu Canonici Lucanenſes prædictum impetrarunt privilegium, ut ejus auctoritate magis obſtricti Priorem tenerentur eligere communi conſenſu, vel ſaltem majoris, & ſanioris Capituli partis.

9 Exponitur c. hoc ipſum 33. q. 2.

Secundo ſupra traditis obſtat text. *in c. hoc ipſum 11. 33. q. 1.* in illis verbis: „ In fine autem epiſtolæ hoc adjiciendum putavi, ut quotieſcunque in geſtis Conciliorum diſcors ſententia invenitur, illius ſententia magis teneatur, cujus antiquior aut potior extat auctoritas. Ex quibus deducitur non prævalere factum a majori Capituli parte, ſed tantum attendi, quænam ſit antiquior, vel potior. Pro cujus difficultatis ſolutione dicendum eſt, Div. Iſidorum in eo textu potiorem appellaſſe Concilii ſententiam, quæ majori parte roboratur, & ita recte Sanctum aſſeruiſſe, in caſu diverſarum ſententiarum eam prævalere, quæ antiquior, & potior eſt, ideſt, quæ major, & ſanior.

10 Adducitur c. 2. de poſtul. Præl.

Ex ſupra adductis, præcipueque ex præſenti textu lucem accipit textus *in c. 2. de poſt. Præl.* ibi: „ Ac ideo ad alios, licet pauciores numero, quantum tamen ad hæc pertinet, conſilio ſaniores, eligendi, vel poſtulandi devolutam eſſe licentiam. „ Ex quibus aperte conſtat, prævalere aliquando electionem, ſeu poſtulationem factam a majori parte Capituli: quod juxta præſentem deciſionem accipiendum eſt, videlicet quod licet regulariter factum a majori parte Capituli, ſit a cunctis obſervandum, tamen ſi minor pars juſte, & legitime contradicit, quia tunc licet minor reſpectu numeri, tamen ſanior eſt reſpectu judicii, prævalet ab ea ſtatutum, *c. 1. 31. diſt. l. majores, ff. de pactis*: imo ad ipſos, licet numero minores, devolvitur omnis Capituli auctoritas ut in ſpecie ipſius capitis 2. contingit.

C A P U T II.

Cæleſtinus III. *Gilberto* a *Claromont. Epiſcopo.*

QUæſivit a nobis tuæ diligentia probitatis, quid obſervare debeas, & Apoſtolicæ reſponſionis auctoritate ſtatuere ſuper eo, quod Eccleſiam tuam quidam ex Canonicis, vel etiam minimus, qualibet occaſione aſſumpta, vel quia penſio Eccleſiæ debita (ſicut ſolitum eſt) non redditur, vel quia nonnunquam clericus aliquis, vel parochianus delinquit, ſine tuo, & aliorum Canonicorum aſſenſu interdicto ſupponit, per quod ipſius Eccleſiæ ſervitium deperit, & in populo ſcandalum non modicum generatur. Super hoc autem tuæ f. ſic duximus reſpondendum, ſicut in conſimilibus conſultationibus nos recolimus reſpondiſſe, ut videlicet interdictum in aliqua Eccleſia per aliquem, vel aliquos ex Canonicis ſine tuo, & aliorum tuorum fratrum aſſenſu poſitum nullatenus debeas obſervare, niſi talis exceſſus, & tam gravis extiterit, propter quod merito Eccleſia ſilere debeat; nec ſuſtineas, ut prætextu occaſionis hujuſmodi ab aliis interdictum obſervetur, niſi tuus, & aliorum conſenſus Canonicorum acceſſerit, ſed ſi quis occaſionem dederit, vel deliquerit, ſive canonem debitum non ſolverit, vel alia commiſerit, propter quæ irregulariter hactenus Eccleſia ipſa interdicto ſupponebatur, eccleſiaſticæ coercitioni ſubjaceat, cum peccata ſuos auctores *b* tenere debeant, nec pœna ſit ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente repertum.

N O T Æ.

1 a *Claromontano.*) Gilberto videlicet, ut legitur in ſecunda collectione, *ſub hoc tit. c. 2.* qui ſexageſimus Præſul fuit ipſius Eccleſiæ. De Claromont. diœceſi nonnulla notavi *in c. 38. de teſt.* Textum hunc fugitivarium eſſe a præſenti titulo, docuit Legaufre *in præſenti rub.* ſed non recte, cum in ea agatur de conſenſu Capituli, aut ejus majori parte.

2 b *Tenere debeant.*) Sed ſi hæc ratio vera eſt, concludit, nunquam interdictum apponi poſſe, cum exinde omnes fideles abſque ſua culpa puniantur. Cui difficultati ſatisfaciendum eſt, diſcrimen conſtituendo inter pœnam corporalem, ſeu ſpiritualem: & inter temporalem, ſeu medicinalem. Pœna corporali, aut ſpirituali nemo pro aliena culpa puniri poteſt; medicinali vero, ſeu temporali utique puniri valet, ut docuerunt Ant. Gomez *l. 3. var. c. 2. n. fin.* Guttierez *de delictis, q. 53.* Marquez *in ſuo gubernat. l. 1. c. 32.* Barb. *l. 2. juris Eccl. c. 3. n. 41.* Petrus Faber *l. 3. ſemeſt. c. 8.* unde cum interdictum ſit pœna medicinalis, poteſt populus Chriſtianus pro contumacia Principis, aut ſuperioris Prælati ea puniri, ut univerſa plebs, quæ ejus malitiam non ignorat, & cui illius iniquitas multum diſplicet, hinc occaſione accepta proclamet; ut qui Dei amore ab injuſta actione non recedit, clamore hominum ſimul, & timore deſiſtat, ut probat Juretus *in notis ad Ivonem, ep. 266.*

COMMENTARIUM.

3 Concluſio traditur, & probatur.

EX hoc textu ſequens communiter deducitur aſſertio: „ Canonici non poſſunt interdictum apponere, ſed Epiſcopus tantum cum conſilio Capituli. „ Probant eam textus *in c. 1. de*

de exceſſ. Præl. c. 3. de pœnis. Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Barboſa. Sayrus *de cenſur. l. 5. c. 10. n. 19.* Hugolinus *eod. tract. tabul. 3. c. 1. §. 1.* Suar. *de cenſur. diſp. 36. ſect. 1.* Gibal. *eod. tra. diſq. 3. in fine*, Covar. *in c. alma, 2. p. §. 2. n. 6.* Petrus Greg. *l. 4. partitionum, tit. 16. c. 3. & 5.*

4 Impugnatur hæc aſſert.

Sed hæc aſſertio difficilis redditur ſequenti juri conſideratione, nam poteſtas ferendi cenſuras ſpectat ad juriſdictionem contentioſam, ut probant Gibalinus *integr. diſquiſ. 3.* Igitur ſi illam habeant, Epiſcopus jure ordinario, Capitulum privilegio, aut conſuetudine, poterunt ea utentes alter ſine alterius conſenſu illam exercere interdictum apponendo. Augetur hæc difficultas, nam Epiſcopum per ſe poſſe interdictum apponere, & in tota diœceſi, conſtat *ex c. ex tranſmiſſa, de elect. c. cum ab Eccleſiarum, de off. ord. c. auditis, de præſcr. c. cum, & plantare, §. 1. c. Epiſcopum, de priv.* & etiam Canonicos, ſeu Capitulum interdicere poſſe, liquet *ex c. ſi canonici, de offic. ord. l. 6. cap. ſtatutum, de ſent. excom. eod. l.* Igitur non recte in præſenti docetur, Canonicos abſque Epiſcopo, vel Epiſcopum abſque Capituli conſenſu, non poſſe interdicti ſententiam proferre.

5 Interdictum quid?

Qua difficultate ita fulcita minime obſtante, vera eſt præſens aſſertio, pro cujus expoſitione ſciendum eſt, interdicere, aliquando interloqui, ac interim dicere, ſignificare. D. Iſidorus *l. 5. etymolog. c. 25.* interdictum ait eſſe, quod a judice non in perpetuum, ſed pro reformando momento ad tempus interim dicitur, qua in ſignificatione accipitur *in c. paſtoralis 5. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Sed in ſua propria, & ſpeciali ſignificatione interdicere nihil aliud eſt, quam prohibere. Paulus *l. 2. ſent. tit. 10.* Unde Briſſonius *de V. S. verbo Interdicere*, exiſtimavit, interdicta a veteribus appellata fuiſſe veteres formulas, quibus Prætor aliquid fieri prohibebat. Hinc etiam ille, qui adminiſtrationem bonorum non habet ob Prætoris prohibitionem, dicitur bonis interdictus, *l. is cui 6. ff. de verb. obl.* & qui ob delictum aqua, & igne prohibebantur, interdicti dicebantur, *l. 1. & per totum ff. de interd. & relegat.* & legimus *in l. moris 9. de pœnis*, advocationibus interdicere, pro denegatione advocationis: *in l. 1. §. urbe 13. de offic. Præſid.* profeſſione interdicere, *in l. relegatorum 7. §. ſolent, ff. de interdictis, & relegatis*, ordine interdicere, pro interdictione Curiæ: *l. ult. ff. de pœnis*, arte ſua interdicere. In hoc etiam ſenſu accipitur interdictum in præſenti pro prohibitione divinorum officiorum, cujus cenſuræ originem adduxi *in c. 5. de conſuet.*

6 Interdicti diffinitio, & diviſio.

Interdictum autem diffinitur, ut ſit „ Cenſura Eccleſiaſtica, qua prohibentur divina officia, certa ſacramenta, & eccleſiaſtica ſepultura: *colligitur* ex *c. quod in te, de pœnit. & remiſſ. c. non eſt vobis, de ſponſal.* „ ubi dicemus. Dicitur *cenſura*, loco generis, per quam interdictum convenit cum aliis cenſuris: cetera ponuntur loco differentiæ: nam excommunicatio ab omnibus privat ſacramentis, interdictum vero tantum a certis; deinde differt ab irregularitate, & ſuſpenſione, quæ non privant nec ſepultura, nec divinis officiis. Varie etiam interdictum dividitur. Primo, ut aliud ſit ab homine, aliud a jure. A jure, quod in certis caſibus in jure impoſitum reperitur, ut *in cap. ſi qui ſunt, 82. diſt. cap. ſi quis deinceps, q. 7. c. ſacro 18. de ſent. excom. c. ubi periculum, §. præterea, de elect. in 6. c. præſenti, de offic. ord. cap. 1. de ſepult. in 6. quamquam, eod. lib. c. unico de injuriis, eod. lib. Clem. 1. de pœnis: extravag. un. Joann. XXII. ne ſede vacante, extrav. un. de conſuet. inter communes.* Item dicitur interdictum, ut aliud ſit locale, aliud perſonale, mixtum aliud. Locale dicitur, quod principaliter fertur in locum, ubi divina officia celebrentur; nam licet locus non ſit capax pœna tamen cum ſit capax ſatisfactionis, erit & privationis. Hoc tamen interdictum locale eſt duplex, aliud generale, aliud particulare. Generale, cum civitas, ſeu tota diœceſis interdicitur, *c. cum inter, de conſuet. c. cum in partibus, de V. S. c. in præſenti, de ſent. excom. in 6.* tunc enim in omnibus Eccleſiis interdictum cenſetur appoſitum, etiam in Eccleſia Cathedrali, licet quoad alias res talis Eccleſia non comprehendatur, *c. quamvis, de preb. in 6.* Et licet templa ſuburbicaria, ſcilicet extra muros civitatis exiſtentia, videantur diverſa ab ipſis Eccleſiis urbanis, cum appellatione urbis ſuburbia non contineantur, *l. nam quod, §. ſi ita, ff. de penu legat. l. 2. ff. d. V. S.* late ex ſacris, & profanis litteris probant Morinus *l. 1. exercit. c. 30.* Dorleans *ad Tacit. l. 14. annal. fol. 757.* tamen Eccleſiæ illæ cenſentur interdictæ, *c. ſi civitas, de ſent. excom. l. 6.* Petrus Greg. *l. 4. partit. tit. 17. c. 4.* Covar. *in c. alma mater, part. 2. c. 2. §. 1. n. 8.* propter connexionem, & contiguitatem: ſicut interdicta Eccleſia Capellæ cenſentur interdictæ, etiam exemptæ. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 12. & de reg. c. 22.* Particulare eſt, quod tantum in hanc, vel illam Eccleſiam ponitur. Perſonale interdictum ſubdividitur in generale, & ſpeciale, generale eſt cum corpus collectivum interdicitur, veluti populus univerſitas, ſeu collegium; cum enim in eos non poſſit ferri excommunicatio, *c. Romana, §. univerſitatem, de ſent. excom. l. 6.* neceſſario poni debet interdictum, & tunc perſonæ, quæ ſunt illius communitatis, interdictæ manent, *c. ſi ſententia, de ſen. excom. in 6.* Interdicto autem populo, Clerus non cenſentur interdictus. Suarez *de cenſur. diſp. 32. ſect. 2.* Speciale eſt, cum ſpecialiter in aliquam perſonam profertur, nec intereſt, quod in unam, vel in plures feratur, dum non per modum plurium ponatur. Mixtum interdictum eſt, cum interdicuntur perſona, & locus ubi divina officia celebrantur, *d. c. non eſt vobis, de ſponſ. c. 1. de uſur. in 6.* Tertia diviſio eſt, ut aliud ſit interdictum totale, aliud partiale. Totale datur, quando abſolute profertur, *c. is, qui, de ſent. excom. in 6.*

7 Interdictum qui imponere poſſint.

Deinde ſciendum eſt, ſententiam interdicti apponere poſſe, tam judices ordinarios, *d. c. ab Eccleſiarum, d. c. tranſmiſſa, de elect. d. c. cum & plantare, §. 1.* ordinariam juriſdictionem habentes, etiam Capitulum Sede vacante, cum ſuccedat in juriſdictione Epiſcopi, *c. 1.* ubi probavi, *ne ſede vacante*, quam delegatos, *c. ſane, el 2. c. ex litteris, de offic. del.* Nec intereſt, quod judices illi ſint interdicti, aut excommunicati, dummodo non ſint denuntiati; quia tunc ex defectu juriſdictionis ſententia interdicti non valet. Similiter ſumme cavendum eſt; ne extra territorium, aut in alienos ſubditos interdictum apponatur, quia ex eodem defectu ſententia nulla eſt. Alia de interdicto, & ejus effectibus dedi *in c. 5. de conſuet.* & infra adducam *in c. quod in te, de pœnit. & remiſ.*

8 Traditur ratio decidendi.

Quibus ita animadverſis, apparet vera ratio præſentis aſſertionis, nam cum interdictum ſit gravis pœna; per quam ceſſatur a divinis officiis, ſicut non eſt, niſi ex gravi, & manifeſta cauſa imponenda, *c. irrefragabili, §. ceterum, de ſent. excom. c. ſi ſententia, eod. tit. in 6.* ita non a quolibet debet imponi, ſed ab Epiſcopo, ex conſenſu Capituli, & ſi Capitulum habeat juriſdictionem contentioſam, debet illud apponere cum aſſenſu Epiſcopi, *c. 1. de exceſſ. Præl.* ut ita maturius talis cenſura imponatur, alias ſi facile ea Epiſcop. vel Capitulum uterentur, ſcandalum in populo Chriſtiano ſequeretur, ad quod vitandum Clemens in præſenti, ut ipſe fatetur, ſtatuit ne Capitulum abſque conſenſu Epiſcopi, aut Epiſcopus abſque conſenſu Capituli interdictum apponere audeant.

9 Diſſolvitur ratio dubitandi.

Nec obſtat dubitandi ratio ſupra expenſa: nam licet poteſtas ferendi cenſuram interdicti ſpectet ad juriſdictionem contentioſam, tamen cum ex ejus uſu, ſeu potius abuſu ſcandalum in populo frequenter oriretur, recte potuit Eccleſia ſtatuere, ut nec Capitulum in caſibus, in quibus juriſdictionem ordinariam exercet; interdictum in Eccleſia Cathedrali apponere poſſit abſque conſenſu Epiſcopi, & ſimiliter Epiſcopus abſque aſſenſu Capituli, *d. c. 1. de exceſſ. Præl.* Et licet jam hodie conſuetudine huic juris diſpoſitioni derogatum eſſe dicat Gibalinus *ubi ſup.* adhuc tamen in aliquibus Eccleſiis obſervatum video, ut irrequiſito Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, nec Epiſcopus, vel alius judex ordinarius interdicti ſententiam, vel ceſſationis a divinis apponere poſſit. Nec obſtat difficultatis augmentum deductum ex variis juris locis, ubi refertur, tam Epiſcopum, quam Capitulum interdicti ſententiam protuliſſe: nam ſupponendum eſt, in eiſdem caſibus alterius etiam conſenſum, videlicet Epiſcopi, vel Capituli, præceſſiſſe.

10 Exponitur c. cum inter 5. de conſuet. cum aliis.

Adhuc ſupra traditæ aſſertioni opponi poteſt text. *in c. cum inter 5. de conſ.* in illis verbis: „ Super eo, quod dicti Canonici generale interdictum ab Epiſcopo veſtro, vel a vobis, ideſt (a Decano, & Capitulo) in civitate Cenomanenſi poſitum non ſervabant. „ Ex quibus verbis duplex naſcitur difficultas. Prima ex eo, quod nulla mentio ſit conſenſus Capituli in primo caſu interdicti ab Epiſcopo promulgati: & tamen interdictum, ut valide, & juſte appoſitum, jubetur a Pontifice obſervari. Igitur quia conſenſus Capituli neceſſarius non eſt. Secunda naſcitur ex eo, quod ibi ſupponitur, Capitulum per ſe poſſe interdicti ſententiam promulgare, cum regulariter verum ſit, Capitulum ratione propriæ juriſdictionis non poſſe cenſuras proferre. Primæ difficultati facile reſpondetur ſupponendo, *in d. c. cum inter*, utroque in caſu rite interdictum oppoſitum fuiſſe, ideſt cum conſenſu Epiſc. vel Capituli juxta caſus diverſitatem. Secundæ difficultati reſpondet Suar. *de cenſur. diſp. 36. ſect. 1. a n. 5.* aſſerendo regulariter Capitulum jure ordinario non habere poteſtatem ferendi cenſuram interdicti, vel ſimiles ex conſuetudine vero, vel privilegio nonnunquam competere Capitulo ſimilem facultatem; *d. c. ſi Canonici, c. quamvis, de offic. ord. l. 6.* ut de Capitulo Cenomanenſi in eo textu docetur, & de Capitulo Carnotenſi traditur *in cap. ex par. el 1. de V. S.* junctis traditis pro ejus illuſtratione a Chopino *l. 1. ſac. pol. tit. 2. n. 4.* & de Capitulo Altiſſiod. ſupponitur *in c. dilecti 55. de appel.* ubi notavi. Cum ergo *in d. c. 5.* & aliis juris locis referatur, Capitulo vivente Epiſcopo interdicti ſententiam appoſuiſſe, ſupponendum eſt, hanc facultatem proferendi cenſuras, privilegio, aut conſuetudine acquiſiviſſe, quia alias Capitulum tantum Sede vacante poteſt ex juriſdictione ordinaria interdictum, vel ſimiles cenſuras apponere.

C A P U T III.

Innocentius III. *Siffredo* a *Auguſten. Præpoſito.*

EX ore ſedentis in throno procedebat gladius bis acutus; hic eſt gladius *b* Salomonis, qui ſecat utrimque, reddens unicuique, quod ſuum eſt. Nos ergo, qui (licet immeriti) locum veri Salomonis divina dignatione tenemus, gladium iſtum tunc prudenter exerimus, cum quæſtiones in auditorio noſtro legitime ventilatas mediante juſtitia diffinimus. Ad hoc emergentium quæſtionum perplexitas, & difficiles nodi cauſarum ad Sedem Apoſtoli-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

cam referuntur, ut cum earum merita fuerint aſſertione partium patefacta, procedat ab Apoſt. Sede ſententia deducens in certitudinem dubia, & obſcura producens in lucem: ut litigantium diſſenſione ſopita, ſuum juſtitia tueatur, & ſequatur auctorem. Inde ſiquidem fuit, quod accedentibus ad præſentiam noſtram te, ac dilecto filio noſtro B. Auguſten. Canonico, pro quæſtione, quæ inter vos ſuper Præpoſitura Auguſten. Eccleſiæ vertebatur, nos venerab. fratrem noſtrum Octav. Hoſtienſ. Epiſcopum, & dilectum filium Grat. Sanctorum Coſmæ, & Damiani Diacon. Cardin. vobis conceſſimus auditores: in quorum præſentia fuit ex prædicti B. parte propoſitum, quod cum dilectus filius *c* E. de Auguſten. Præpoſito fuiſſet in Epiſcopum *d* Brixien. electus, rogavit Capitulum Auguſten. ne aliquem ſibi prius eligerent in præpoſitum, quam ejus eſſet electio *e* confirmata. Cumque ipſi ejus precibus annuiſſent, & idem electus electionis confirmatione per ſuum Metropolitanum obtenta, veniens Tybur, fuiſſet de regalibus inveſtitus, B. miles pater ipſius B. ad Apoſtolicam Sedem accedens, a bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro ad dilectos filios Decanum, & Capitulum Auguſten. litteras obtinuit deſtinari, ut dictum B. filium ejus infra ſpatium menſis unius, ſublato appellationis obſtaculo eligerent, & aſſumerent in Præpoſitum Auguſten. in ſignum inveſtituræ *f* annulo ei aureo deſtinato, venerabilibus fratribus noſtris N. *g* Friſingen. & *h* Eiſteten. Epiſcopis, & dilecto filio N. majori *i* Spiren. Præpoſito mandati Apoſtolici exequutoribus conſtitutis. Decanus autem, & Capitulum memorati, cum audiſſent, quod dictus electus fuiſſet in Epiſcopum confirmatus, licet dictas litteras ſuſcepiſſent, in contemptum tamen earum, aſſignato prius termino, infra quem ipſi deberent ſuper mandato Ap. reſpondere, H. tunc Auguſten. Decanum in Præpoſitum elegere. Sed ne ejus confirmaretur electio, idem B. ad Apoſt. Sedis audientiam appellavit: & licet ſuper hoc poſtmodum a Sede Ap. prædicto H. litteræ variæ, ac multiplices emanaverint, in quibus ei videbatur imponi ſilentium; id tamen tenere non debuit, quoniam abſens, & irrequiſitus non potuit *k* condemnari, & ipſe nihilominus poſtmodum dicto H. ſuper Præpoſitura ipſa, quod per teſtes probavit, quantum potuit contradixit: litteras etiam Ap. impetravit, per quas nullis litteris obſtantibus, in poſſeſſionem Præpoſituræ mandabatur induci. Unde cum eo viam univerſæ carnis ingreſſo, Decanus, & Capitulum Auguſten. vellent in Præpoſiti electionem procedere, ne id fieret, ad Sedem Apoſtolicam appellavit, ſed ipſi appellationi minime deferentes, excluſis quibuſdam Canonicis, quibuſdam etiam non vocatis, te ſibi in Præpoſitum elegerunt; quare tuam electionem non ab omnibus Canonicis concorditer factam, ſed poſt appellatione ad nos interpoſita *l* attentatam, caſſari petebant, & ſe in Præpoſitum confirmari: cum a dicto prædeceſſore noſtro de Præpoſitura, quod per annulum ſibi tranſmiſſum ab ipſo probare volebat, fuiſſet primitus inveſtitus. Ad hæc ex parte tua, fili Præpoſite, taliter eſt reſponſum, quod id quod de B. factum fuerat, antequam prædeceſſor noſter præfati E. electionem ratam haberet, fuiſſet obtentum, quod etiam fuit teſtibus comprobatum: ſed etſi dicto electo in Epiſcopum confirmato, prædictæ litteræ a Sede Apoſtolica emanaſſent, nullum tamen jus per hoc ei fuerat acquiſitum, cum nec de Præpoſitura inveſtitus fuiſſet, nec judices pro eo fuiſſent mandatum Ap. exequuti. Hoc autem ipſarum litterarum tenore probaſti in quibus continebatur expreſſe, quod Decanus, & Capitulum Auguſten. ipſum eligerent, & aſſumerent in Præpoſitum infra menſem, & quod pro recipienda inveſtitura annulus ei mittebatur: Nam ſi fuiſſet per ſedem Apoſtolicam inveſtitus, locum poſtmodum electio Capituli, & inveſtitura exequutorum nullatenus habuiſſent. Adjeciſti etiam, quod cum dictum H. ad Sedem poſtmodum Apoſtolicam acceſſiſſet, & dicto prædeceſſori noſtro electionis ſuæ modum, & cauſam contradictionis ejuſdem B. expoſuiſſet ad plenum, dictus prædeceſſor noſter, non obſtante inveſtitura ipſi B. facta, electionem confirmavit ipſius, aſſerens ſe per falſam ſuggeſtionem fuiſſe in eo, quod pro ipſo B. ſcripſerat, circumventum: cum quod eſſet infra ſacros ordines conſtitutus, ei non fuiſſet expreſſum: imo potius, quod idoneus eſſet, hi qui pro eo petebant, ipſi ſuggerere curaviſſent. Et licet pro ipſo B. dictis Friſingen. & Eiſten. Epiſcopis, & majori Spiren. Præpoſito litteræ fuerint præſentatæ, in quibus eis in virtute obedientiæ mandabatur, ut ipſum in poſſeſſionem Præpoſituræ inducerent corporalem, nullis litteris obſtantibus ante, vel poſt a Sede Apoſtolica impetratis: dictus tamen prædeceſſor noſter eas nullatenus de conſcientia ſua emanaſſe reſcripſit, & ipſas decernens vacuas, & inanes, ſi quid auctoritate ipſarum factum fuerat, irritavit: mandans eiſdem judicibus, ut eum, qui eaſdem litteras impetrarat, ſub fideli cuſtodia detinerent, donec ab ipſo reciperent in mandatis, qualiter ſuper hoc procedere debuiſſent. Fuit præterea prædictis objectum, quod etſi prædictum B. conſtaret, quod omnino falſum erat, fuiſſe per Sedem Apoſtolicam inveſtitum, & inveſtituram ejus minime revocatam: quia tamen dicto H. reverentiam Præpoſito debitam, quod probaſti per teſtes, exhibuit, & ſtipendium (ſicut ceteri Canonici) percepit ab eo, renuntiaverat juri ſuo, nec ſuper hoc erat de cetero audiendus. Ceterum dicto H. naturæ debitum exſolvente, cum Decanus, & Capitulum de conſilio venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Auguſten. primo ſex hebdomadarum, ac ſecundo aliarum ſex, & deinde trium dierum ſpatium electioni de Præpoſito celebrandæ, ut abſentes Canonici ad electionem concurrerent, ſtatuiſſent, & eis poſtmodum convenientibus, fuiſſet de electione tractatum: idem B. non antea contradixit, quam ab electione tam ſe, quam alios in minoribus ordinibus conſtitutos cognovit excludi. Sane cum Decanus perſcrutaturus omnium voluntates, dilecti filii Vvalterii Auguſt. Canonici ſuper electione ipſa requiſiſſet aſſenſum, ipſe quod eis præſentibus, qui erant infra ſacros ordines conſtituti, ſuam non exprimeret intentionem, reſpondit; cum ipſi ſecundum ſtatuta canonica, nec eligi poſſent, nec juxta Eccleſiæ conſuetudinem in electione vocem aliquam obtinere: unde cum Capitulum communiter ſtatuiſſet, eos ad electionem nullatenus admittendos, dictus B. eidem Decano, Ulrico Archidiacono, & Erman. Canonico convitia inferens, ad Sedem Apoſtolicam appellavit, ipſis ut ad nos accederent, per appellationem indicens. Et licet ipſe cum quibuſdam Canonicis ſuis de Capitulo receſſiſſet, decem tamen alii numero plures, & dignitate majores, cum decem, & novem tantum, qui jus in electione habebant, ad hoc conveniſſent, attendentes quod ejus non intererat appellare, cui nihil juris fuerat in Præpoſitura acquiſitum, te undecimum, ſalva Sedis Ap. gratia, ne videlicet in contemptum Apoſtolicum aliquid committere viderentur, in Præpoſitum elegerunt. Cum igitur ex prædictis conſtaret, eum nec inveſtitum fuiſſe per Sede Apoſtolicam, nec a Capitulo, vel judicibus delegatis electum fuiſſe in Præpoſitum, vel aſſumptum; & ſi id etiam conſtitiſſet, & ſufficienter eſſet ex parte tua probatum, inveſtituram illam, ſi qua fuerat, fuiſſe per dictum prædeceſſorem noſtrum poſtmodum revocatam, & ſi hæc etiam probata non eſſent ſufficienter, eſſet per teſtes oſtenſum eum dicto H. reverentiam impendiſſe: nec eſſet contrarium, quod fuerat ex adverſo probatum, eum prædicto H. ſemper contradixiſſe, cum verbis contradicere potuiſſet, & operibus conſentire; præſertim cum etſi teſtes generaliter dixerint, quod dictus B. ſemper contradixit: generalitas tamen illa debeat ad competentes horas reſtringi, ne convincantur falſum dixiſſe, ſi generalius intelligatur, quod dixerant; & ex his omnibus ſequeretur, quod ſua non intererat propter hoc ad Sedem Apoſtolicam appellare; concludebas quod nihil eorum, quæ facta fuerant obeſſet, quominus tua deberet electio confirmari. Cum ergo dicti Card. hæc & alia quæcumque fuerant hinc inde propoſita, nobis & fratribus noſtris fideliter retuliſſent, atteſtationibus, allegationibus, & rationibus utriuſque partis plenius auditis, & cognitis, quia legitime conſtitit, quod præfatus B. de Præpoſitura ipſa non fuit aliquatenus inveſtitus, etſi mandatum fuerit, ut de ea inveſtiretur, de qua etiamſi inveſtitus fuiſſet, inveſtitura ejus per prædeceſſorem noſtrum ſemel, & ſecundo certa fuit ratione caſſata, quæ ſi nec etiam caſſata fuiſſet, per hoc quod ſæpedicto H. reverentiam exhibuit, quæ debetur Præpoſito, juri ſuo renunciaſſe videtur. Nos attendentes ſibi non potuiſſe de jure competere, ut per appellationem ob id interpoſitam, communem ordinationem Eccleſiæ impediret: intelligentes etiam te a majori parte, tam dignitate, quam numero eorum, quos jus eligendi conſtabat habere, electum fuiſſe canonice in Præpoſitum, de communi fratrum conſilio electionem tuam auctoritate Apoſtolica confirmamus, præfato B. ſuper ipſa Præpoſitura ſilentium imponentes. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, &c. ut ſupra.

NOTÆ.

1 a *Auguſten.*) Ita etiam legitur in tertia collectione, *ſub hoc tit. c. un.* & in ipſis epiſtolis correctis a Cardinale Sirleto, *fol.* 129. ex quo Codice ita textum reſtituo: ſed cum plures ſint civitates Epiſcopales hujus nominis in diverſis provinciis, ut Auguſta Rauracorum, in Bizuntina; Auguſta Sveſſionum; in Rhemenſi: Auguſta Taurinorum, in Alpibus Cottiis; Auguſta Trevirorum in provincia Treverenſi, Auguſta Vindelicorum in Rhetia ſecunda; & tantum in præſenti legatur *Auguſtenſi*, anceps redditur epigraphe, de qua Eccleſia accipienda ſit; & licet in hac diffuſa epiſtola non exprimatur, tamen ex aliis Eccleſiis, quarum mentio in ea fit, & quarum Prælatis præſentis litis cognitio delegata fuit, deducitur, in præſenti agi de urbe Auguſta Trevirorum in provincia Trevirenſi Germaniæ, ubi extat hæc civitas, quæ Galliæ Metropolis appellatur a Theodoreto *l. 2. hiſt. Eccl. cap.* 15.

b *Gladii Salomonis.*) Hujus facti hiſtoriam retuli *in cap. 2. de præſumpt.*

c *E.*) Everardus videlicet a Tructiſſen, qui deinde fuit in Archiepiſcopum Salisburgenſem electus.

d *Brixienſi.*) De qua Eccleſia egi *in c. 5. de proc.*

e *Electio confirmata.*) Sed fruſtra id petebat, cum beneficia non vacent per adeptionem Epiſcopatus, niſi electio confirmata fuerit, ut probavi *in c. cum in cunctis, §. 1. de elect.*

f *Annulo.*) De inveſtitura quæ fit per annulum, egimus *in c. propoſuit, de conceſſ. preb.*

g *Friſingen.*) Alberto videlicet, 24. Præſuli Eccleſiæ Friſingen. ut refert Bucelinus *t. 1. Germ. ſacr. fol. 47. in ſerie Præſul. Friſingen.*

h *Eiſteten.*) Herdovico videlicet, Comiti a Sulzbaſti, Præſuli 27. Eccleſiæ Eiſtetenſis, ut refert Bucelinus *t. 1. Germ. ſac. fol. 15. in ſerie Præſulum Eiſteten.*

i *Spirenſi.*) Spirenſis etiam Eccleſia eſt in Germania, quorum Præſulum ſeriem refert Bucelinus *t. 1. Germ. fol.* 8.

k *Condemnari.*) Juxta tradita *in c. 1. de cauſa poſſ.*

l *Attentatam.*) Juxta adducta *in c. 1. de appel.*

CAPUT IV.

a Idem *V. Archiepiſcopo & Capitulo Rhotomagenſi.*

Ex parte tua, frater Archiepiſcope, Apoſtolicis auribus fuit intimatum, quod ad reſtaurandam fabricam Rhotomagenſis Eccleſiæ tractatum communiter habuiſtis, te, frater Archiepiſcope, poſtulante, ut quilibet Canonicorum tecum pariter aliquam ſuorum reddituum portionem operi tam pio, & neceſſario deputarent. Quia vero ſuper hoc diverſæ fuerunt inter vos ſententiæ, filii Canonici, & variæ voluntates, ne tam laudabile opus ex veſtra diffidentia negligatur, auctoritate præſentium duximus ſtatuendum, ut ſi qui veſtrum ipſius Archiepiſcopi, & majoris & ſanioris partis Capituli futuris ſuper hoc conſtitutionibus duxerint reſiſtendum, obtineat ſententia plurimorum. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum v. idus Junii, Pont. noſtri anno primo.

NOTÆ.

1 a *Rhotomagenſi.*) Ita etiam legitur *in c. un. hoc tit. in 4. coll.* & in epiſtolis editis a Sirleto, *fol.* 115. ex quo codice ita reſtituo litteram hujus textus. Præſens deciſio miſſa eſt Theobaldo Præſuli 53. Eccleſiæ Rhotom. ut refert Chenu in ſerie Præſulum ipſius Eccleſiæ, *fol.* 82. De ipſa Eccleſia Rhotomag. nonnulla notavi *in c. 24. de reſcr.*

COMMENTARIUM.

4 Cum certum ſit, Capitulum Eccleſiæ poſſe ſtatuta facere pro ejus regimine, ut probavi *in c. 2. cum acceſſiſſent, de conſt.* poterit etiam quoad reparationem Eccleſiæ, quæ putaverit neceſſaria, ſtatuere *c. tua nobis, de verb. ſignif. c. ſi propter, de reſcr. l. 6.* docet Chopinus *de ſac. pol. l. 1. tit. fin. n.* 14. Et licet in præſenti ſtatuto, ut ſinguli videlicet penderent aliquid pro reparatione Eccleſiæ, ſeu fabricæ, videretur agi negotium, quod ad Canonicos tanquam ad ſingulos ſpectabat: tamen quia nota erat juſtitia majoris partis, & agebatur de re valde pia, ideo docetur, factum a majori parte cum Archiepiſcopo, exequi debere, ex traditis *in c. 1. hoc tit.* quod ſpeciale eſt in hoc caſu; alias enim regulariter verum eſt, id quod privatim omnes tangit, ab omnibus eſſe approbandum, atque ideo potiorem tunc eſſe conditionem prohibentis, *c. quod omnes 29. c. in re communi 59. de reg. jur. lib. 6. c. ad hæc 7. in fine, de offic. Archid. l. ult. Cod. de auctor. præſtand.* proſequitur Garanna *in c. 1. hoc tit.*

TITULUS XII.

Ut eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

CAPUT UNICUM.

a Innoc. III. *Mediolanenſi Archiepiſcopo.*

Ut noſtrum prodeat de Dei vultu Judicium, & oculi noſtri videant æquitatem, via regia debemus incedere, nec ad ſiniſtram omnino, neque ad dexteram declinare, ita magnum judicantes, ut parvum, quia non eſt perſonarum acceptio apud Deum. *Et infra*: Quia poſt interdictum noſtrum eis præſumpſiſti tradere bullam, cum traditionem ſaltem debuiſſes diferre, donec noſtrum conſuleres beneplacitum, dil. f. I. Archid. & O. Lento Canonico Mediolan. dedimus in mandatis, ut ſi etiam poſt ſecundum mandatum, propter quod totius cognitionem negotii ad noſtrum judicium revocavimus, id ipſum cognoſcerent attentatum, traditionem ſigilli decernerent irritam, & inanem, inhibentes H. ne quomodolibet eo uti præſumeret, cum plus ſit Romanum Pontificem ad ſe aliquod evocare negotium, quam quemquam ad eo ſuper aliquo negotio provocare. *Et infra*: Præterea proponebat, quod cum nullus debeat ſine accuſatione *b* damnari, nec aliquid circa negotium illud actum ſit in forma judicii, depoſitiones teſtium non poterant ſibi præjudicium generare. Quia vero per hanc ultimam allegationem perſonam noſtram tangere videbatur, dignum duximus cauſam commiſſæ inquiſitionis, & ordinem plenius explicare, ne quis quomodolibet ſuſpicetur, quod nos in hoc negotio perperam proceſſerimus, præſertim cum ratio aſſignanda debeat eſſe poſteris profutura. Cum enim juris ſit explorati, quod actore non probante is qui convenitur, etſi nihil præſtitit, debet abſolvi, videri poterat quod nos tibi, qui a nobis conveniebaris, malitioſe, vel indiſcrete onus probationis ſuper tribus præmiſſis articulis impoſuimus, videlicet ut oſtenderes, quod prædictam Cancellariam perſonæ idoneæ modo canonico, & tempore ſibi competente donaſſes. Porro, cum donatio fuiſſet occulta, & ideo ſuſpicione non careret, & elapſo jam anno, nullus omnino *c* Cancellarius appareret, non immerito credebamus, quod ſecundum Lateran. ſtatuta Concilii, ad nos eſſet ipſius Cancellariæ donatio *d* devoluta, & ideo ſine culpa potiſſemus ipſam conferre, quoniam etſi locum Dei tenemus in terris, non tamen de occultis poſſumus divinare. Quod ergo contra illud prima facie juſte præſumebatur pro nobis, præſertim cum reſponderis prima vice, quod Cancellariam alicui non contuleras, facultatem tibi pro te probandi conceſſimus, non fuit gravamen, ſed gratia: nec ex malitia, ſed ex benignitate proceſſit; quia etiam de modo canonico fidem nobis fieri mandavimus, tu cauſam præſtiti mandati, quod ſæpe nobis per litteras intimaſti, & tandem probaſti per teſtes, quod retentis tibi proventibus, officium conceſſeras memoratum, ex quo non immerito contra talem conceſſionem fuimus ſuſpicati, cum & proponeretur a parte altera quod illud ei perſonæ commiſeras, cui ſecundum conſuetudinem Mediol. Eccleſiæ non debuerat aliquo modo committi: quia, cum nos non tam ex plenitudine poteſtatis, quam ex officii debito, quod poſſumus & debemus, de ſubditorum exceſſibus ad correctionem inquirere veritatem, te maxime cauſam, & occaſionem præſtante, inquiſitionem commiſimus faciendam. Omnibus ergo diligenter auditis, quæcumque fuerint in noſtro auditorio proponenda, deliberavimus cum fratribus noſtris, & ipſa deliberatione te in tribus præcipue comperimus fuiſſe culpabilem: circa contrarietatem reſponſi; quia non ſolum nobis, qui (licet immeriti) locum Jeſu Chriſti tenemus, ſed nec cuiquam debuiſſes ex certa conſcientia contraria reſpondere; circa *e* carnalitatem animi, quia non affectu carnali, ſed diſcreto judicio debuiſti eccleſiaſticum officium & beneficium in perſona magis idonea diſpenſare: & circa inhoneſtatem facti, quia non licuit ex pactione, vel ex conventione quacumque, ſub modo, vel tenore præſcripto concedere nudum officium, & tibi retinere proventus; cum & in Lateran. Concilio ſit prohibitum, ne quis conferendo eccleſiaſticum beneficium, partem proventuum ſuis uſibus retinere præſumat; & alibi cautum reperiatur in *f* canone, quod eccleſiaſtica beneficia debent ſine diminutione conferri, unde credimus *g* diſtinguendum, utrum qui dat ſpirituale beneficium, proventus ipſius ante donationem percipiat: nam ſi proventus ante donationem non percipit ipſe, ſed alius, & ex donatione conſequitur, ut ipſe proventus,

BIBLIOTECA CENTRAL

ventus percipiat, non eſt dubium intercedere ſimoniacam pravitatem. Si vero ante donationem perceperit ipſe proventus, credimus etiam diſtinguendum, utrum ante donationem conſtituat, ut ipſi proventus retineantur ad tempus pro cauſa juſta, & neceſſaria; an conveniat cum eo, qui accepit beneficium, ſeu cum mediatore quocumque, ut officio illo ceſſo, retineat ipſe ſibi proventus: primum enim membrum credimus eſſe licitum, ſecundum autem dicimus non licere, ne viam aperiamus iis, qui pravitatem ſuam ſatagunt palliare.

NOTÆ.

1 a *Mediolanenſi.*) Ita etiam legitur in tertia collectione, *ſub hoc tit. c. unic.* integram tamen ejus dedi *in cap. ut noſtrum, de offic. Archid.*

b *Damnari.*) Ut dicemus *in c. 1. infra, de accuſ.*

c *Cancellarius.*) Cancellarii officium, & dignitatem illuſtravimus *in c. Eccleſia, de elect.*

d *Donatio devoluta.*) Juxta adducta *in c. dilecti, de ſuppland. neglig.*

e *Circa carnalitatem.*) Ex his verbis aliqui deducunt, non licere Eccleſiæ Prælatis beneficia conferre propriis conſanguineis, qui etiam pro ea ſententia adducunt principium textus *in c. 1. de preb.* & textum *in c. nemo 14. de ſimonia*: ſed verius eſt, quod ſi beneficia idoneis conferantur, licet dentur conſanguineis, nihil contra diſciplinam ſacrorum canonum admittitur, ut probant Flaminius Pariſius *de reſign. benef. l. 9. q. 17. n. 123.* Lara *de capel. c. 2. n. 3.* Caballos *commun. opin. q. 275.* Molanus *l. de piis teſtamentis, c. 3.* Binsfeldius *in 12. de ſimonia, q. 23. concl. 3.* Guttierez *l. 2. quæſtionum can. c. 23. n. 62.* Victoria *in relectione de ſimonia, p. 1. n. 28.* fuſe rem hanc pertractans, & more ſolito illuſtrans, Pater Theophilus Raynaudus *t. 12. tract. mala e bonis Eccleſia, &c. l. 2. ſect. 1. c. 3. per totum.* Unde pater patronus poteſt filium ſuum præſentare ad beneficium, ut docet Lambertinus *de jurepatr. l. 2. p. 1. q. 8. n. 12.* Facit pro hac ſententia exemplum Chriſti Domini, qui in Apoſtolos elegit Jacobum minorem, Simonem, & Judam, *c. 10. Matthæi, Marci, c. 3. Lucæ 6.* qui fratres Domini appellari ſolent, *Matth. c. 13. v. 35.* non quia filii eſſent B. Joſeph ex alia uxore, quam ante ſacratiſſimam Virginem habuerit, ut exiſtimarunt Epiphanius *hær. 78.* Origenes *in Matth. d. c. 13.* Euſebius *l. 2. hiſtor. c. 1.* quos ex libris apocryphis hauſiſſe hanc ſententiam auctor eſt D. Hieron. *in Mat. c. 12.* eamque improbat Theodoretus *in epiſt. Pauli ad Galatas, c. 1. in fine*: quia verius eſt Beatum Joſephum virginitatem omni vitæ tempore ſervaſſe, ut docent D. Hieron. *adverſus Elvidium*, Aug. *ſerm. 14. de Nativitate Domini*, Baronius *in apparat. ad annales, n. 63.* ſed ideo fratres Domini dicti fuerant, quia erant conſanguinei Domini, Jacobus progenitus ex Maria, *c. 27. Matthæi, Marci c. 15.* quæ vel erat ſoror Annæ aviæ Domini, ut ait Hippolytus Martyr apud Nicephorum *l. 2. hiſtor. c. 3.* cui conſentit Baronius *ubi proxime, n. 67.* vel erat ſoror, licet non germana, Beatiſſimæ Virginis: unde Jacobus conſobrinus Domini appellatur a D. Hieronymo *in d. c. 12. Matthæi*; Simon autem, & Judas filii erant Mariæ uxoris Cleophæ, quam alii profitentur fuiſſe matrem Joſeph ſponſi Sanctiſſimæ Virginis, ut ex Janſenio *in concord. Evangelic. c. 143.* notat Simanchas *in defenſorio ſtatuti Tol. c. 22.* vel ut rectius Baronius *in dicto apparatu, n. 67.* hæc Maria Cleophæ ſoror erat Sanctiſſimæ Virginis, non germana ex Anna genita: ſed conſobrina ex ſorore, vel fratre patris, vel matris. Eſt enim in ſcriptura frequens, fratrum, aut ſororum nomine conſanguineos ulterioris gradus ſignificari, ut ajunt Hieronymus, aliique ſupra laudati: unde deducit Simanchas, licere Epiſcopis beneficia eccleſiaſtica conſanguineis etiam conferre. Nec contrarium probatur in hoc textu, qui procedit quando acceptio perſonarum habetur, & non cum judicii diſcretione, ſed juxta carnalitatem beneficia conferuntur, tunc enim propter perſonarum acceptionem improbatur ſimilis collatio. Nec etiam favet contrariæ ſententiæ textus *in d. c. 1. de preb.* quia in eo tantum condemnatur ſucceſſio in beneficiis eccleſiaſticis; cum autem Epiſcopus confert beneficium conſanguineis, nec præſumptio ſucceſſioni datur: unde merito non improbatur. Nec tandem obſtat textus *in d. c. nemo, de ſimonia*, quia in illo non agitur de beneficio eccleſiaſtico titulo conſanguinitatis conferendo: ſed de peccato eorum, qui vel pretio, vel gratia, vel conſanguinitatis intuitu zelant peccata aliena, ne ab Epiſcopo, vel ejus miniſtris puniantur; quo caſu quomodo ſimonia committatur, exponit Suarez *t. 1. de relig. tit. de ſimonia, c. 37. n. 7.* & nos ibi latius dicemus; proſequitur plura Theophil. Raynaud. *t. 17. tract. de amore cognationis temperando.* Doctrinam *hoc n. 1.* traditam probant D. Bernard. *de vita cleric. c. 3.* Petrus Bleſenſis *ep. 60.* ubi illuſtravit ejus novus Notator.

f *Canone.*) Concilii Turonenſis videlicet, relato *in c. majoribus 8. de preb.* ubi Commentarium hujus textus dedi.

g *Diſtinguendum.*) Pro hujus diſtinctionis expoſitione dicendum eſt, omiſſis Abbate, Immola, Innocent. & aliis in præſenti, ideo in priori caſu Innocentium aſſerere ſimoniacam pravitatem committi, quia agit quando nulla facta fuit legitima reſervatio: jam enim tunc non ex reſervatione juſta, ſed ex conventione facta cum recipiente conceditur, ut fructus percipiat Epiſcopus, & tunc datur ſimonia, quia nulla apparet reſervatio facta, ſed tantum ſpirituale datum, & temporale receptum. Secundo caſu reſpondet Innocentius ſimoniam non dari, quia ante collationem idem Epiſcopus percipiebat fructus; & ſic licet fiat conventio de ipſis retinendis, non committitur ſimonia, quia fructus ex prædictis reſervationibus retinentur; quia negare non poteſt, ſolum conventionem efficere, ut illicita ſit conventio propter ſimilitudinem illiciti contractus, qui de re ſpirituali celebratus cenſetur, quod prohibitum eſt, juxta adducta *in c. fin. de pactis*; docuit Angujanus *de legib. l. 4. c. 7. n. 40.*

TITULUS XIII.

De rebus Eccleſiæ alienandis, vel non alienandis.

CAPUT PRIMUM.

Ex Concilio a Lugdunenſi.

NON liceat Epiſcopo, nec Abbati terram Eccleſiæ vertere ad aliam, quamvis ambæ ſint in ejus poteſtate: tamen ſi commutare voluerint terras earum, cum conſenſu ambarum faciant.

NOTÆ.

1 a *Lugdunenſi.*) Textus hic ex Concilio Lugdunenſi citatur a Burchardo *l. 3. Decreti, c. 14.* Ivone *p. 3. c. 79.* Bernardo *in c. 1. hoc tit. in 1. collect.* non tamen reperitur in ullo ex Conciliis Lugdunenſibus hucuſque editis: credo tamen tranſcriptum eſſe ex Concilio Lugdunenſi 1. celebrato anno 570. ſub Joanne III. ubi editi fuerunt aliquot canones, in quibus agebatur de rebus Eccleſiæ, & earum conſervatione.

COMMENTARIUM.

2 Concluſio traditur, & probatur.

EX præſenti canone ſequens communiter deducitur diſputanda aſſertio; „Prædia unius Eccleſiæ non ſunt ab Epiſcopo, vel Abbate alteri Eccleſiæ conferenda, niſi facta permutatione de utriuſque partis conſenſu.„ Probant eam textus *in c. 1. & 2. c. tua, de his quæ fiunt a Prælat. c. 2. de donat. c. 2. hoc tit. in 6. c. cum Venerabilis 6. de exc. c. ea enim, §. ſed permutationem 10. q. 2. c. alienationes 37. c. ſi except. 52. 12. q. 2. Authent. ſed & permutare, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Illuſtrant ultra congeſtos a Barboſa in præſenti, Gratian. *diſcept. c. 674. n. 4. & 5.* Leſſius *l. 2. de juſtitia, c. 24. dub. 11.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 95.* & *l. 3. juris Eccleſ. c. penult.* Ægidius Boſſius *t. 3. oper. moral. tit. 28. per totum*, Delbene *de immunit. c. 17. dubit. 7. per tot.* Peyrinis *t. 3. in addit. ad conſt. Jul. II. n. 20. pag. 68.* Diana *p. 4. tr. 4. reſol. 223.* Hurtado *de congrua ſuſtent. t. 1. l. 1. reſol. 2. ſol. 40.*

3 Sed pro dubitandi ratione in hanc aſſertionem ita inſurgo. Facultas diſpenſandi res Eccleſiæ, totiuſque patrimonii eccleſiaſtici diſpenſatio competit Epiſcopo in propria diœceſi, *c. 1. 2. 3. 4. & 5. 10. q. 1. c. præcipimus 12. q. 1. c. omnes 16. q. 7. can. 41. Apoſt.* ubi Binius, *c. conquerente, de offic. ordin. c. ad hæc 4. de relig. domibus, lib. 2. tit. 12. p. 1.* Trid. *ſeſſ. 14. de reform. c. 9. ſeſſ. 21. c. 4. & ſeſſ. 25. c. 11.* Ergo virtute illius poteſtatis, & diſpoſitionis poterit Epiſcopus rem unius Eccleſiæ cum re alterius propria auctoritate permutare. Impugnatur hæc aſſertio. Augetur primo hæc difficultas ex eo, nam Epiſcopus poteſt rem unius Eccleſiæ propria auctoritate aliis donare, *c. Epiſcopus unam 73. verſ. qui etiam, c. bona 74. verſ. quiſquis 12. q. 2. c. ad audientiam el 1. de Eccleſ. ædific. c. Apoſtolicæ 9. de donat. Clem. 2. hoc tit.* Ergo multo magis poterit rem unius cum alterius prædio commutare, quando utraque Eccleſia illi paret. Augetur ſecundo hæc difficultas: nam ratio finalis præſentis prohibitionis de non alienandis bonis Eccleſiæ fuit, ut conſuleretur indemnitati univerſalis Eccleſiæ, ut conſtat ex Extravaganti *ambitioſæ, hoc tit.* & docet Riccius *p. 1. deciſ. 28.* Sed univerſalis Eccleſia, nullum detrimentum patitur ex tali alienatione; ſunt namque ſemper ea bona dominii univerſalis Eccleſiæ ſub diſpoſitione Romani Pontificis, quod tamen ſecus contingit, quando una Eccleſia particularis alienat bona ſua, & transfert in ſæculares: nam tunc univerſalis Eccleſia magnum patitur detrimentum, cum in eis bonis nullum habeat amplius dominium. Ergo talis caſus permutationis non eſt comprehenſus ſub prohibitione alienationis rerum Eccleſiæ. Secundo contra verſiculum illum, *vel Abbati*, præſentis textus obſtat, quod

non poteſt Abbas alienare res monaſterii, vel ſimili alienationi auctoritatem præſtare; ſed tantum Epiſcopus, ut probatur *ex c. Abbatibus 4. 12. q. 2. c. in venditionibus 40. 17. q. 4.* Ergo non recte in præſenti docetur, etiam Abbatem poſſe alienare, ſeu permutare res proprii monaſterii cum rebus alterius Eccleſiæ. Tandem in præſentem aſſertionem ſic inſurgo; Venditio, donatio, ſeu permutatio, quoad præſentem prohibitionem, alienationi rerum Eccleſiæ æquiparantur in jure noſtro, *d. c. ſine exceptione 12. q. 2. c. nulli 5. hoc titul.* ſed in venditione, & donatione rei Eccleſiæ non ſufficit utriuſque partis conſenſus, niſi præcedat præſcripta a jure ſolemnitas: ergo nec Epiſcopus, aut ſimilis Prælatus, etiam accedente utriuſque partis conſenſu, ſine debita juris ſolemnitate rem unius Eccleſiæ cum alterius re permutare poteſt.

4 Traditur ratio decidendi.

Quibus difficultatibus minime obſtantibus, vera eſt præſens conſtitutio, in qua ampliatur prohibitio alienationis bonorum Eccleſiæ, de cujus origine, & progreſſu egi *in c. 2. de his quæ fiunt a Præl.* quamque latius illuſtrabimus *in c. nulli 5. hoc tit.* Ampliatio igitur in præſenti proponitur ita, ut unius Eccleſiæ res non poſſit Epiſcopus vel Prælatus cum re alterius Eccleſiæ permutare, niſi accedente utriuſque partis conſenſu; cujus ratio provenit ex eo: nam cum dominium rerum cujuſque Eccleſiæ, non in communi ad Eccleſiam, ſed in particulari ad talem ſpectet, juxta textum *in c. videntes 12. q. 2.* & ea, quæ dabimus *in c. cum ſicut, de conſecr. Eccleſ.* conſequens eſt, ut Epiſcopus, aut ſimilis Prælatus ſine ejuſdem Eccleſiæ conſenſu talem rem in alium transferre non poſſit, ex ſententia legis *id quod noſtrum 11. ff. de reg. jur.* junctis traditis a Petro Fabro, & Gothofredo ibi, quia traditione nihil aliud transfertur, quam jus, quod ipſe, qui tradit, habebat, *l. traditio 20. ff. de acquir. rer. dominio, l. nemo 20. ff. de regul. jur.* Accedit, quia ſimilis Prælatus, aut procurator intelligitur rerum Eccleſiæ, *c. fin. 12. q. 1. c. quod autem 3. 23. q. 7.* Sarmiento *3. p. de reddit. c. 1. n. 4.* aut defenſor ipſarum, *c. nonnullus 57. verſ. unicuique, 16. q. 1.* aut adminiſtrator, *c. fin. c. videntes, c. Epiſcopus, 12. q. 1.* ſive curator rerum Eccleſiæ: ſed iſti omnes res propriæ curæ, ſeu adminiſtrationis non poſſunt alienare, *l. procurator 63. ff. de procurat. l. ſi filius 7. ff. de donat. l. ſervus 17. ff. de manumiſ.* Igitur nec Prælatus, qui dominium non habet, poterit alienare eaſdem res ſuæ adminiſtrationi commiſſas. Accedit, quia permutatio celebratur cum quis dat aliquam rem, ut alia viciſſim ei tradatur, *l. naturalis 5. §. & ſi quidem, ff. de præſcript. verbis*: cum autem dare ſit dominium transferre, *l. ubi autem 75. §. ult. ff. de verb. oblig.* nemo autem dominium transferre poſſit, quod non habet, *d. l. nemo 20.* inde fit, ut quemadmodum rei alienæ permutatio inutilis eſt, *l. 1. verſ. ideoque, ff. de rer. permut. c. cum venerabilis 6. de except.* inde Prælatus niſi ex conſenſu utriuſque partis rem unius Eccleſiæ cum alterius re permutare non valet. Et ſi inde inferas, hac ratione retenta nullo caſu res Eccleſiæ alienari poſſe, ſiquidem nec ejus Canonici, quorum conſenſus hic exigitur, domini ſunt rerum ad Eccleſiam ſpectantium, argumento legis, *ſed ſi hac 10. §. qui manumittitur, ff. de in jus vocando, l. ſicut 7. §. 1. ff. quod cujuſque univerſ. l. in tantum 7. §. univerſitatis, ff. de rer. diviſ.* & Eccleſia, penes quam dominium reſidet, eſt res inanimata, atque ita conſenſum præſtare non poteſt, ac per conſequens permutationem rerum Eccleſiæ utiliter nunquam fieri poſſe. Reſpondeo ſubſcriptionem Canonicorum ſimul cum conſenſu Prælati in præſenti ſpecie ſufficere, quia licet ſinguli dominium rerum Eccleſiæ non habeant, tamen cuncti omnia expedire valent, quæ ſunt utilia, & neceſſaria Eccleſiæ, argumento textus *in l. tigni 7. §. item municipes, ff. ad exhibend. l. municipibus 97. ff. de condit. & demonſtr. l. 1. §. ult. juncta l. ſequenti, ff. de acquir. poſſeſ. l. municipes 14. ff. ad municip.* quod utilitatis gratia receptum eſt, ut ita patrimonium Eccleſiæ rectius adminiſtrari poſſit.

5 Diſſolvitur quædam inſtantia.

Nec obſtabit ſi inſtes, permutationem rerum Eccleſiæ in præſenti ſpecie ſuſtineri poſſe, ſaltem tanquam rei alienæ, ſicut ſuſtinetur venditio, *l. & rem alienam 28. ff. de contrahend. emption. l. legatum, l. cum alienam 10. C. de legatis*; donatio, *l. ſi alienam 13. l. qui alienam 33. ff. de donat. cauſ. mort. l. ſi extraneus 44. ff. de donat. inter*: nec novum eſſe, ut dominium, quod quis non habet, in alium transferat, *l. non eſt novum 46. ff. de acquir. dom. l. quod noſtrum 63. ff. de uſufruct. l. interdum 21. ff. de acquir. poſſeſſ.* & ita permutationem in præſenti valere poſſe. Nam in hac ſpecie improbatur permutatio ab Epiſcopo ſine conſenſu clericorum facta, quia Prælatus intendebat rem unius Eccleſiæ cum prædio alterius permutare propria auctoritate, tanquam ſibi a jure conceſſa; atque ita ex defectu poteſtatis talis alienatio nulla eſt, adeo ut nec poſſeſſio juſta ex ea transferatur; quia jus Pontificium ſimiles alienationes rerum Eccleſiæ non ſolum prohibuit, verum & irritavit, ut jus cujuſque Eccleſiæ illæſum ſervetur. Nec obſtat textus *in d. l. non eſt novum 46. ff. de acquir. rerum domin.* quia dum ait, novum non eſſe, ut quis in alium transferat dominium quod non habet, reſtringi debet ad ſpeciem ibidem propoſitam, cum creditor pignus vendit; tunc enim transfert dominium in emptorem, quia ex voluntate domini rem alienat, *§. contra inſtit. quibus alienare licet*, Antonius Faber *in rationali ad l. quod novum, ff. de uſufruct.* Caldas *in tract. de emptione, & venditione, c. 11.* Donellus *in tr. de pignor. c. 10.* creditor enim debitoris intelligitur procurator, *l. ſi pignori 29. ff. familiæ erciſc.* ideoque per debitorem impediri diſtractio pignoris non poteſt, *l. 1. & 2. C. debitorem venditionem pignoris impedire non poſſe*: quia ſemper intelligitur conventum, ut poſſit diſtrahere, modo cautum non ſit, ne id liceat creditori, *l. ſi convenit 4. ff. de pigneratit. act.* quia & eo caſu, quo cautum eſt, ne liceat creditori pignus alienare, id permiſſum eſt, modo ea obſerventur, quæ notantur *in d. l. ſi convenit*, & cumulant Donellus, & Caldas Pereyra *ubi ſupra*. Nec etiam obſtat textus *in d. l. quod noſtrum 63. ff. de uſufruct.* quia omiſſis ſolutionibus congeſtis a Fabro *in ejus rationali*, Petro Fabro *in l. quod noſtrum, de reg. jur.* Caſtillo *l. 1. de uſufruct. c. 1. tit. 39.* dicendum eſt, eam eſſe Pauli ſententiam, ut valeat conſtitutio uſusfructus facta ab eo, qui nudæ proprietatis dominus erat: quæ ſic eſt accipienda, ut effectum ſortiri incipiat, ex quo ad proprietatem acceſſerit uſusfructus, *in l. ſi dominus 72. ff. de uſufruct.* collata ſcilicet conceſſione in id tempus, quo dominus proprietatis uſumfructum habebat, ut explicat Donellus *l. 10. comment. c. 5.* ubi Oſualdus *lit. D.*, ita, ut quod ſuum non eſt, futurum tamen ſperatur, transferat. Nec tandem obſtat textus *in d. l. interdum 21. ff. de acquir. poſſeſſ.* cujus interpretationem præſenſit Accurſius *ibi, verbum Dominum*, dum docet hæredem precariam poſſeſſionem concedentem, quod ei a jure permittitur *in l. in rebus 4. §. ult. leg. & habet 15. §. cum qui, ff. de precario*, transferre poſſeſſionem precariam, quam ante conceſſionem non habebat, ſed ipſa conceſſione nanciſcitur: & ita uno actu hæredem poſſeſſionem acquirere, & precario concedere, exemplo textus *in l. ſingularia 15. ff. de rebus creditis*.

6 Diſſolvitur dubitandi ratio.

Nec obſtat prima dubitandi ratio ſupra adducta, cui reſpondendum eſt, quod licet verum ſit, Epiſcopos plenam diſpenſationem patrimonii Eccleſiæ olim habuiſſe, ut refert Baronius *tom. 3. anno 341.* adeo, ut nulli alii permiſſum fuiſſet diſpenſare patrimonium illud, *c. in canonibus 57. 16. q. 1.* tamen poſt diviſionem bonorum Eccleſiæ, factam a S. Simplicio, de qua *in c. quatuor, c. de redditibus, 12. q. 2.* portio illa, quæ adjudicata fuit fabricæ, ſub cura tantum Epiſcopi eſt, ut eam ſervet, & defendat, *c. 1. de donat. c. regenda 10. q. 1.* non ut diſſipet, aut pro libito ſine cauſa de ea diſponat, *c. venerabilis 37. de offic. deleg.* exemplo tutoris, qui tunc officium ſuum exercet, dum meliorem facit pupilli conditionem, non vero cum deteriorem, *l. tutor 27. ff. de adminiſtr. tut. l. qui fundum 7. §. ſi tutor, ff. pro emptor. l. pactum 22. C. de pactis*; aut exemplo procuratoris, quia ita debet rem alienam gerere, ut alienando conditionem domini non faciat deteriorem, *d. l. procurator 63. ff. de procurat.* Nec tunc obſtabit ſi dicas, procuratorem, cui libera adminiſtratio commiſſa eſt, poſſe vendere, *l. quæ ratione, l. nihil autem, ff. de acquir. rer. domin.* & permutare, *l. procurator 58. ff. de procur.* tutori quoque conceſſum eſſe, ut remittat actionem pupillo competentem, *l. ſi pignore 54. §. ult. l. interdum 58. §. qui tutelam, ff. de furtis.* Igitur & Prælato eadem facultas concedenda eſt. Nam reſpondendum eſt aſſerendo, procuratori generali alienationem ita demum permitti, ſi conſtitutus ſit cum libera adminiſtratione, ſecus vero ſi ſine libera, *l. 1. §. 1. ff. de offic. procur. Cæſar.* Caldas *de empt. & vendit. c. 15. n. 2.* Amplius deſideratur in procuratore, etiam cum libera adminiſtratione, videlicet, ut bona fide rem gerat, & ſit domino utilis diſtractio; quo caſu procedit textus *in d. l. quæ ratione*: alias ſi utilis non fuerit alienatio, domino non nocebit, *d. l. procurator 63.* quod etiam obſervatur in alienatione rerum Eccleſiæ, juxta quam diſtinctionem accipiendus etiam eſt textus *in l. procurator 58. ff. de procur.* dum ait, tranſigere poſſe, & permutare procuratorem, cui res gerenda abſolute mandata eſt, ut procedat, dummodo tranſactio utilis ſit domino. Eodem etiam modo exponendi ſunt text. *in l. nam & 12. ff. de pactis, l. jusjurandum 17. §. procurator, ff. de jurejur.* Nec etiam obſtat exemplum tutoris, quia licet domini loco haberi ſoleat, *l. tutor 27. ff. de adminiſtr. tut. l. ad ea 157. ff. de reg. jur.* hoc tamen procedit cum recte adminiſtrat, *l. 7. §. ſi tutor, ff. pro emptore*, non cum remittit debitum, *d. l. pactum 22. C. de pactis*. In ſpecie autem *d. leg. ſi pignore, §. ult. d. l. interdum, §. ſi inſulam, ff. de furtis*, non fuit facta ſimplex actionis remiſſio, ſed ex cauſa tranſactionis, quæ cum aliquo dato, retentove fieri debeat, *l. tranſactio 28. C. de tranſact.* credendum eſt in ea ſpecie utilem pupillo fuiſſe tranſactionem tutoris, cum alias diminuendi cauſa non liceat tutori tranſigere, *l. tutor 22. l. Lucius 46. §. ult. ff. de adminiſtr. tut.* ſicut nec donare, *l. 1. §. 2.* Nec obſtat augmentum dubitandi rationis deductum *ex d. c. paſtoralis, de donat.* in cujus commentario ſolutionem dabimus. Nec obeſt aliud augmentum ipſius difficultatis, petitum ex ratione interdictionis alienationis rerum Eccleſiæ; qua difficultate moti Peyrinis, Diana, & Hurtado ſupra relati, exiſtimarunt, licere Abbati, vel Prælato, duarum Eccleſiarum rem unius cum alterius re commutare propria auctoritate. Sed ea ſententia omiſſa, reſpondendum eſt, rationem illam hujus prohibitionis, ne res Eccleſiæ profanis uſibus applicentur, non eſſe finalem, ſeu impulſivam, aliamque rationem concurrere, videlicet quia expedit unamquamque Eccleſiam dotem ſuam habere, & conſervare; & cum per venditionem, permutationem, aut ſimilem contractum, etiam inter Eccleſias celebratum, vera alienatio ſequatur, atque evenire poſſit, ut bona unius Eccleſiæ adeo minuantur, ut non ſufficiant pro ipſius dote, & congrua miniſtrorum ſuſtentatione; ideo oportuit etiam inter ipſas Eccleſias alienationem prohiberi, abſque juris ſolemnitatibus factam: quæ ratio ſi deficeret, alienatio procederet, cum ſic res inter eaſdem perſonas, inter quas prohibitio militat, conſervetur, ut contingit in alienatione feudi, quæ non prohibetur inter eaſdem perſonas, agnatos videlicet, & ſimiles conjunctos, renuntiando, aut refutando feudum in proximiorem, *c. 1. §. ſed etiam, de alienat. feud. in uſib. feudor.* docet Molina *l. 1. de primog. c. 16. n. 45.* & *l. 3. c. 1. n. 22.* Similiter adjecta in teſtamento alienandi prohibitio extra familiam, non reddit alienationem nullam factam in ſororem legatarii, *l. voluntas 4. C. de fideicom. l. final. C. de verb. ſignific.* & ſi alienatio prohibeatur in favorem libertorum, ſuſtinetur alie-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.B.L.